

TOSHKENT OQSHOMI

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

Шахар ижтимоий-сиёсий газетаси

vtto.uz

vtto_uz@mail.ru

@Toshkent_oqshomi

Toshkent oqshomi

Toshkent Oqshomi_24

№ 11 (14,114) 16 МАРТ, ПАЙШАНБА 2023 йил

ЯНГИЛАНАЁТГАН КОНСТИТУЦИЯ: УНИНГ МУАЛЛИФИ ХАЛҚ!

Анонс

ЗУЛФИҚОР МУСОҚОВ:
“КИНО — ИНСОН
ДУНЁҚАРАШИНИ
БОЙТАДИ”

МАҲАЛЛАМИЗ ЭГАСИ

СУМАЛАК ПИШМАГАН
ЙИЛ

МУСТАҚИЛ ЎЗБЕКИСТОН ТАРИХИДА ИЛК МАРТА КОНСТИТУЦИЯВИЙ СУД ОЧИҚ МАЖЛИСИ БЎЛИБ ЎТДИ

Жорий йилнинг 13-март санасида Тошкентда бўлиб ўтган очиқ суд мажлисида Конституциявий суд Қонунчилик палатасининг "Ўзбекистон Республикаси Конституцияси тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Конституциявий қонуни лойиҳаси бўйича "Ўзбекистон Республикаси референдумини ўтказиш ҳақида"ги қарорини кўриб чиқди. Суд мажлисида Конституцияга ўзгартириш киритиш тартибига риоя қилинганлиги, Қонунчилик палатаси томонидан референдум тайинлаш тартибига риоя этилганлиги каби масалалар муҳокама қилинди.

Мажлисда Конституциявий суд раиси Мирзо Улуғбек Абдусаломов мазкур қонун хусусида шундай деди: "Бу қонун доирасида жуда чукур тахлиллар тегишли тартибда ўтказилди. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси, Конституциявий суд тўғрисидаги қонун, яқинда ўзгартириш киритилган "Банкротлик тўғрисида"ги қонун ва бошқа барча қонунлар билан тақослагчилди".

Судда судьялар томонидан мажлис қатнашчиларининг маърузалари тингланди. Иш кўриб чиқилгандан сўнг, иш бўйича қарор қабул қилиш учун маслаҳатхонага кирди. Маслаҳатлашув ўз ниҳоясига етгач, Конституциявий суд ўз қарорини маълум қилди:

"Ўзбекистон Республикаси Конституциявий суди Ўзбекистон Республикаси номидан қарор қилади:

Биринчи, Ўзбекистон Республикаси Олий мажлиси Қонунчилик палатасининг 2023 йил 10-мартда қабул қилган "Ўзбекистон Республикаси Конституцияси тўғрисида"ги Ўзбекистон Республи-

Республикасининг Конституциявий қонуни лойиҳасида референдум предмети бўлмайдиган масалалар мавжуд эмас. Шунингдек, ушбу Конституциявий қонун лойиҳасининг референдумга кўйиш Ўзбекистон Республикасининг Конституциясига мувофиқ деб ҳисоблансан.

Бу суд мажлисни тарихий деб ҳисоблашимизнинг бир қатор сабаблари бор. Жумладан, у илк маротаба очиқ тарзда бўлиб ўтди ва тўғридан-тўғри трансляция қилинди. Бундан ташкири, Ўзбекистон Республикаси Конституцияси илк маротаба тўлиқ таркибида жамоатчиликка кўриниш берди. Энди Конституциявий Қонун лойиҳасини Ўзбекистон Республикаси Конституциявий суд қарорлари лойиҳасига мувофиқ Сенат кўриб чиқиши керак. Эътиборли жиҳати, қарор лойиҳасини Президент имзолаши кўзда тутилмаган.

Шу муносабат билан, жорий йилнинг 14-март кунида бўлиб ўтган Ўзбекистон Республикаси Олий мажлиси Сенатининг ўттиз саккизинчи ялпи мажлисида ушбу масала муҳокама қилинди. Муҳокамада Хукумат аъзолари, давлат

ча қатъий нормалар киритилмоқда

Илк маротаба Конституцияда Ўзбекистон суверен, демократик, ҳукукий ва ижтимоий давлат эканлиги ўзгармас қоида сифатида мустаҳкамланмоқда. Ушбу қатъий норма жонажон Ватанимиз мустақилгини асрар-авайлаш ва янада мустаҳкамлаш, "Инсон қадри учун" тамойлига асосланган испоҳотларни жадал давом этишир ҳамда ҳукуқ устуворлигини таъминлашга қаратилган.

Ўзбекистоннинг тинчликсевар ташкиси ёёчини амалга ошириши, давлатларнинг суверен тенглиги, куч ишлатмаслик ёки куч билан таҳдид қўлмаслик принциплари билан бир қаторда давлатлар худудий яхлитлиги принципининг ҳам эътироф этилиши юртимишининг ҳалқаро ҳукуқнинг умумеътироф этилган фояларига содик ишончли ҳамкор сифатидаги мавқеини янада оширади. Инсон ҳукуқ ва эркинликларини таъминлаш – давлатнинг олий мажбурияти этиб белгиланмоқда

Лойиҳада инсон ҳукуқ ва эркинликларини таъминлаш – давлатнинг олий мажбурияти сифатида муҳрлаб кўйилмоқда. Сенаторлар ушбу норма бутун Конституция мазмунига сингдирилганлигини таъкидлаб ўтдилар.

Хусусан, инсон ҳукуқ ва эркинликлари қонунлар, давлат органлари ва улар мансабдор шахслари фаолиятининг мазмун-моҳиятини белгилайди, деб акс эттирилмоқда.

Шу билан бирга, инсон ва давлат органлари ўтасидаги юзага келадиган ноаниқликлар инсон фойдасига талкин қилиниши, ҳукукий таъсири чоралари қонуни мақсадга эришиш учун етарли ва мутаносиб бўлиши кераклиги белгиланмоқда. Ушбу қоидалар инсон ҳукуқлари устуворлигини таъминлайди, давлат идораларининг ўз вазифи

ларини инсон ҳукуқларига риоя қилган ҳолда амалга оширишда масъулиятини оширади ҳамда инсонга меъёридан ортиқ ҳукукий таъсири чоралари қўлланилишининг олдини олади.

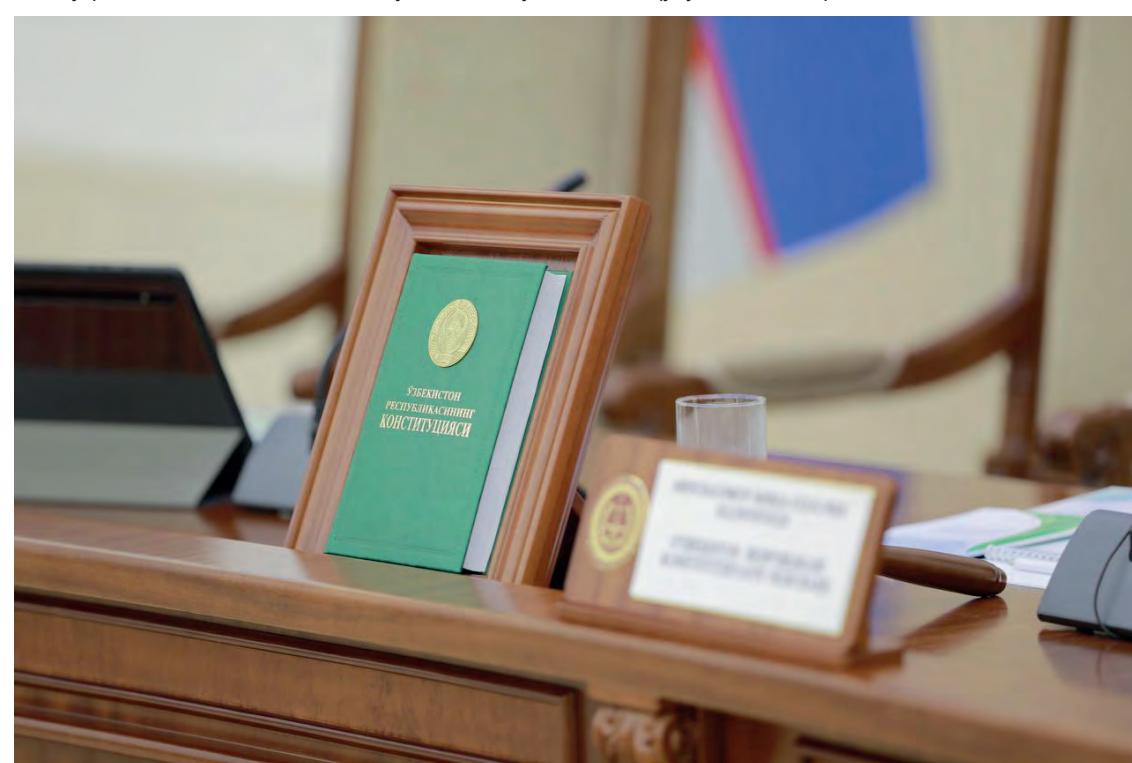
Лойиҳада "инсон-жамият-давлат" тамойили асосида инсон ҳукуқлари борасидаги нормалар қарориб 3,5 барабарга кўйилмоқда. Ҳусусан, ҳар ким эркинлик ва шахсий дахлсизлик ҳукуқига эга эканлиги, ҳар бир шахс ёзишмалари, телефон орқали сўзлашувлари, поча, электрон ва бошқа хабарлари сир сақланиши ҳукуқига эга эканлиги, ушбу ҳукуқнинг чекланиши ва турар жойда тинтуб ўтказишга факат суд қарорига асосан йўл қўйилиши ҳақида жиноят процессида шахс дахлсизлиги кафолатларини мустаҳкамловчи норма киритилмоқда.

Шунингдек, Сенат мажлисида янги таҳиррдаги Конституция тўғрисидаги қонун лойиҳаси бўйича референдум ўтказиш тўғрисидаги қарор маъқулланди. 83 сенатордан 80 нафари қарорни кўллаб-куватлади, 1 нафари бетараф қолди, 2 нафари эса овоз бермади.

30 апрель куни умумхалқ референдуми ўтказилиши режалаштирилган. Конституция тўғрисидаги қонун уч кун ичиди матбуотда эълон қилиниши керак. Сайлов бюллетенида «Сиз «Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Конституциявий қонунини қабул қиласизми?» деган савол бўлади.

Янги Конституция лойиҳасига кўра, давлат ҳокимиётининг бир қатор лавозимлари, жумладан, Қонунчилик палатаси спикери, Сенат раиси, вилоят, туман, шаҳар ҳалқ депутатлар кенгаши раиси, ҳоким, олий суд раиси ва раис ўринбосари, судьялар олий қенгашининг раиси ва ўринбосари, МСК раиси ва бош прокурор лавозимларига айни бир шахс сурункасига икки муддатдан ортиқ сайланиши ёки тайинланиши мумкин эмас.

Конституциявий қонунга мувофиқ илғор хорижий тажрибани инобатга олиб, Бош вазир номзодини кўриб ва маъқуллаш ваколати Қонунчилик палатасининг мутлақ ваколатига ўтказилмоқда.

каси Конституциявий қонуни лойиҳаси бўйича "Ўзбекистон Республикаси референдумини ўтказиш ҳақида"ги қарори Ўзбекистон Республикасининг Конституциясига мувофиқ деб топилсин;

Иккинчи, Ўзбекистон Республикаси Олий мажлиси Қонунчилик палатасининг 2023 йил 10 марта қабул қилган Ўзбекистон Республикаси Конституциявий қонуни лойиҳаси бўйича Ўзбекистон Республикаси референдумини ўтказиш ҳақидаги қарорига илова қилинган Ўзбекистон

органдар, вазирлари ва идоралар раҳбарлари, мамлакатимизда аккредитациядан ўтган дипломатик корпус ҳамда ҳалқаро ташкилотлар вакиллари, Сенат ҳузуридан Ёшлар парламенти аъзолари ҳамда оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирок этди.

Олий Мажлис Сенати Раиси Танзила Норбоева олиб борган ялпи мажлисида конституциявий испоҳотлар мамлакат ҳаётининг барча жабхаларидан кечётган туб ўзгаришларнинг узвий қисми эканлиги таъкидланди. Ўзбекистон давлатининг ҳукукий мақоми бўйи-

ЯНГИЛАНАЁТГАН КОНСТИТУЦИЯ: УНИНГ МАНБАЙ ҲАМ, МУАДДИФИ ҲАМ ҲАЛҚ!

Экспертлар, сиёсатчилар, хукуқшунослар ҳамда кенг жамоатчилик вакиллари Янги Ўзбекистоннинг янгиланаётган Конституцияси ҳақида шундай фикрларни билдиримоқда: “У давлатнинг ҳалқ олдидағи масъулиятини бир неча баробар оширадиган асосий ҳужжат сифатида тарихга киради!”

Ҳақиқатан ҳам, мустаҳкам келажак барпо этмоқчи бўлган ҳар қандай ҳалқнинг биринчи навбатда Конституцияси мукаммал бўлмоғи шарт! Унинг ҳар бир моддаси, керак бўлса, ҳар бир сатри шу юртда истиқомат қилаётган фуқаронинг руҳиятига хос, бугунги ва эртаси учун метиндек кафолат бўлмоғи лозим. Янги Ўзбекистоннинг янгиланаётган Конституцияси ана шундай эзгу истак, некбин қарашлар асосида яратилмоқда.

Айтиш жоизки, Асосий қонумизнинг 65 фоиз матни ҳалқ тақлифлари асосида янгиланганд бўлиб, тақлифларнинг ҳар тўртасидан биттаси қонун лойиҳасидан жой олганлиги, инсон хукуқ ва эркинликларига оид нормалар 3,5 баробарга кўпайгани, “Жамият – ислоҳотлар ташаббускори” деган ғоя ҳаётимизга чукур сингиб бораётганлигига яққол мисол бўлади.

Фикрлари асосида тайёрланганини билдиради. Ўзgartишлар бўйича аҳолидан 200000 зиёд тақлифлар келиб тушгани фикримизнинг ёрқин исботи бўлиб, тақлифлардан ҳар тўрттадан биттаси лойиҳада акс эттирилганини эса ҳалқчилликка кафолат, дейиш мумкин.

Шу асосда Конституция лойиҳаси анча кенгайди. Үндағи моддалар сони амалдаги 128 тадан 155 тага етгани, нормалар сони 275 тадан 434 тага ошгани бунга яққол далиллар. Мухтасар айтганда, Бош Қомуносимиз ҳалқ тақлифлари асосида 65 фоизга янгиланмоқда.

Жорий йилнинг 6 марта куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутатлари ва Сенати аъзолари, Олий суд раҳбарияти билан ўтказган учрашууда ҳам Бош қонумизга киритилаётган ўзгarterиши ва қўшимчалар бўйича маслаҳатлашиб олинди. Айтиш мумкинки, ушбу учрашууда жараённи тезлаштириди. 9-10 марта кунлари Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг ялпи мажлисида “Ўзбекистон Республикаси Конституцияси тўғрисида” ги Ўзбекистон Республикаси Конституциявий қонун лойиҳаси мұхокама қилинди ва референдумни жорий йилнинг 30 апрель куни ўтказиш тақлифи қўллаб-қувватланди.

**Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг
Деократик институтлар, нодавлат ташкилотлар
ва фуқароларни ўзини ўзи бошқариш органлари
кўмитаси раиси Ўринбосари
Иномжон ҚУДРАТОВ:**

Ўзбекистон Республикаси Конституциявий қонунин 1-моддасига агар эътибор қаратадиган бўлсан, Ўзбекистон давлатнинг Республика шаклига эга бўлган суверен демократик хукукий-ижтимоий ва дунёвий давлат эканлиги мустаҳкамлаб қўйиляпти. Энди ижтимоий давлат эканлигининг белгиланаётганлигининг сабабига тўхталсан. Айнан иқтисодиёти кучли мамлакатларгина ижтимоий давлат барпо эта олади. Шундай экан, Ўзбекистон ҳам ўз навбатida ижтимоий давлат, деган тамойилни илгари суряпти. Бунда айнан давлат барча ижтимоий муносабатларни ўзининг зиммасига олади. Бу таълим соҳаси билан боғлиқ бўладими, тиббиёт соҳаси билан боғлиқ бўла-

дими, фуқароларимизнинг пенсияси, нафақаси – буларнинг барчасини айнан ўша белгиланган миқдорда таъминлашга қаратилганлиги назарда тутилади.

Авваллари Конституция даражасида бундай ижтимоий муносабатларнинг тартибга солинган ҳолати бўлмаган. Бу эса, ўз навбатida, фуқароларимизнинг эртага муносиб ҳаёт кечиришлари учун хукуқий асос бўлиб хизмат қиласи.

Янгиланаётган Конституция лойиҳасида одамларни йиллар мобайнинда қийнаб келаётган муаммоларга ечим бўладиган ҳалқчил хукуқий нормалар акс этган бўлиб, ушбу моддаларнинг тўлақонли ишлаши аввали, ҳалқ қаддини ва қадрини кўтаради, ёш-у қари учун бирдек мустаҳкам қалқон бўлиб хизмат қиласи.

**Олий Мажлис Қонунчилик палатаси
хузуридаги Ёшлар Парламенти раиси
Шахноза ЖОЛДАСОВА:**

- Биргина мисол келтираман: Тошкент Давлат Иқтисодиёт университетида бир талаба қиз: тақлиф киритган эди. “Нима учун ёшларнинг хукуқларини таъминлаш масаласини киритмаймиз. Ахир, оилали талаба қандай қилиб уй-жой олишга пул ажратиши мумкин? Мана шу нарса ҳам Конституцияда белгиланиши керак эмасми?” Барча берилган тақлифлар биттагина моддада ўз аксини топди. Яъни “Давлат ёшларнинг шахсий, ижтимоий-сиёсий, маданий, ҳаттоқи экологик хукуқларини таъминлайди” деган норма билан киритилди. Бу нарса, албатта, миллионлаб ёшларимизга катта мотивация берадиган жуда ҳам мұхим норма, деб ҳисоблайман.

**Олий Мажлис Сенатининг Фан, таълим ва
соғлиқни сақлаш масалалари кўмитаси раиси
Одилжон ИМОНОВ:**

— Конституцияда илк маротаба аник кўрсатиб кўйиляпти, берилаётган нафақалар, ёрдам пуллари, пенсиялар истеъмол саватчисининг энг кам миқдоридан кам бўлмаслиги керак. Шунингдек, давлат Конституцияда ўзига бир қатор мажбуриятларни оляпти. Бу янгиланаётган Конституцияга қўра, камбағалликни қисқартириш, бандликни таъминлаш ва ишсизликдан химоя қилиш бўйича давлат ўзига жуда катта юқ ва мажбурият оляпти. Умуман, бу борада давлатнинг гарданига тушаётган ижтимоий мажбуриятга оид нормалар уч баробар ошапти. Яъни, 2 200 000 эҳтиёжданд оилани маддий жиҳатдан кўллаб-қувватлаш давлат кафолатида бўлади. Бу эса республикамиздаги жами оилаларнинг тўртдан бир қисми, яъни 25 фоизини ташкил этади. Уларга ҳар йили 11 триллион сўм йўналтирилади.

идорама-идора сарсон бўлиб юрмаса, хукуқ-тартибот идораларида шаъни-қадри ерга урилмаса, адопатни ҳис этса. Конституция лойиҳасининг 20-моддасида инсон ва давлат органлари ўртасида юзага кепадиган ноаникликлар, аввало инсон фойдасига талқин қилиниши белгиланмоқда.

**Юридик фанлари доктори, профессор
Баходир ИСМОИЛОВ**

— Бу жуда янги принциплардан биттаси бўлиб, қонунчилигимизда аввал белгиланмаган эди. Бу нафақат Ўзбекистонда, балки Марказий Осиёда ва Мустақил давлатлар Ҳамдўстлиги давлатларида ҳам бу принцип киритилмаган. Лекин, биз мутаносиблик принципини миллий қонунчилигимизда белгиламоқдамиз. Яъни, бунда ғоя нимадан иборат? Шахс маълум бир қоидабузарпини содир этди. Унга нисбатан чора кўлланилиши керак ва давлат органи ўша шахсни ижтимоий шароитини, оилавий аҳволини инобатга олиб, унга нисбатан чора кўллаши мажбурийлиги белгиланмоқда. Чора кўллаш пайтида, авваламбор, шу шахснинг манфаатларидан келиб чиқиш керак.

**Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг
демократик институтлар, нодавлат ташкилотлар
ва фуқароларни ўзини ўзи бошқариш
органлари кўмитаси аъзоси
Бобур БЕКМУРОДОВ:**

— Узоқ йиллар давомида ҳамма нарсага фуқаро айбдор, ҳар қандай ҳолатда ҳам давлатнинг манфаати устун келиши керак, деган бир принцип амал қилиб келди. Агар бирор фуқаро қонунда белгиланган хукуқини давлат идорасига бориб талаб қиласи бўлса, унга бир бошқача қараш стреотипи ҳам мавжуд эди. Буғун эса мутлақо бошқа бир янги сиёsat амалга оширилляпти, оддий қилиб айтадиган бўлсан, бир фуқаро ипотека кредитидан дейлик, уч миллион қарзи бор. Амалдаги қонунчиликка кўра, нима бўлади? Банк уни судга беради, суд унга давлат божи ва бошқа-бошқа ҳаражатларни қоплашни юклайди ва натижада унинг уч миллион қарзи ўн миллионга айланаб кетади. Яъни, хукуқий таъсир чораси адолатсиз бўляпти. Конституцияга ўзгариш киргандан кейин инсонга кўлланиладиган ҳар бир чоранинг адолатлилиги таъминланади. Бу ниҳоятда бир тарихий ўзгариш. Бу яқин 3-5 йил эмас, балки келажак авлодларга ҳам қоладиган Ўзбекистоннинг янги қонунчилиги шаклланяпти.

Конституция қаҷон ҳалқчил бўлади? Қаҷон ҳар бир фуқаро маддама-модда ўқиб-ўрганиб, ёнида олиб юрадиган мұхим кўлланимага айланади? Қаҷонки, эл қалбига йўл топа олса, ҳар бир фуқаро ўз баҳтини, тақдирини у билан бевосита боғлиқ ҳолда ҳис қиласи.

Халқ мұаллифлигига яратилган янги Конституциямиз истиқболимизни, мамлакатимиз тараққиётини юксалтирадиган хукуқий ҳужжатга айланishiдан ҳар биримиз манфаатдормиз.

**Шоҳида Зуфарова
тайёrlади**

Зулфиқор Мусоқов
1958 йилнинг 19 январь
санасида Тошкент
вилоятининг Олмалиқ
туманида туғилган. 1983
йилдан ҳозирга қадар
фаолият юритиб келмоқда.
Унинг фильмографиясидан
“Абдуллахон”, “Кичкина
табиб”, “Бомба”,
“Яратганга шукур”,
“Осмондаги болалар”,
“Ватан”, “Дадам бетоб”,
“Қўргошин”, “Новда”,
“Берлин-Оққўргон”,
“Хайрат” каби фильмлар
ўрин олган.

ЗУПФИҚОР МУСОҚОВ: **“КИНО — ИНСОН ДУНЁК АРҒАШИНӢ БОӢИТАДӢ”**

Кўчада кетаётуб дуч келган одамингизга энг севимли фильмларингиз қайси деган савол билан юзлансангиз, албатта фильмлар рўйхатида “Абдуллахон”, “Кичкина табиб”, “Осмондаги болалар” каби фильмлар бўлади. Ушбу фильмлар режиссуёри эса ўзбек кино санъатининг катта бир бўлагига айланиб улгурган инсон Зулфиқор Мусоқовdir. Унинг фильмлари кимларгайдир ёшлигининг энг ёрқин хотираларини уйғотади, ўз ўрнида йиглатади, керак бўлса, руҳан поклайди ҳам. Айни кунларда “Осмондаги болалар 3” фильмини овозлаштириш ишлари билан банд бўлиб турган Зулфиқор aka билан кичик сұхбат қурдик.

— “Хайрат” фильмни суратга олинаётган пайтлар бу фильм Зулфиқор Мусоқовнинг сўнгги фильмни экан, деган гап-сўзлар тарқалди. Ўша вақтда бу қанчалик асосли эди. Аслида ҳам шундай қарорингиз бормиди?

— Бу гап-сўзлар анчадан бери бор. “Берлин-Оққўргон” фильмини суратга олаётганимда ҳам бу гапларни гапиранман. Ўша пайтлар суратга олиш ишлари жуда чўзилган эди. Қоғозбозликлардан жуда чарчаган эдим ва жаҳл устида шу гапларни гапиранман. “Зулфиқор aka бу гапларни ҳаммани ўзига қаратиш учун гапиреди” деганлар ҳам топилди. Гапнинг очиги, менинг фильмларимни ёқтирадиганлар ҳам бор, ёқтирадиганлар ҳам бор. Гинабозлар ҳам учраб туради. Вақт ўтиб эса шуни англаб етдимки, агар мен фильм яратмасам, яшай олмайман. Чунки, кино ҳаётимнинг бир бўлаги, менинг яшаш тарзим.

— Деярли барча фильмларингизнинг сценарий муаллифи ўзингизсиз, “Осмондаги болалар” фильмни сценарийси ёзилишида эса Рихсивой Муҳаммаджоновнинг ҳам ҳиссаси катта. “Осмондаги болалар-3” фильмни сценарийси ёзилишида у инсоннинг ўрни қай даражада билинди?

— Қани энди ёнимда бўлсалар... У инсон менинг энг яқин инсоним, қадрдоним эдилар. Айнан, мана шу фильм сценарийсини бошлишимиздан олдин у инсондан айрилиб қолдик. “Осмондаги болалар”дек фильмни яратиша, албатта, у инсоннинг ўрни катта. Фильм томошабинлар қалбидан жой оғди ва давомини суратга олишимни ҳам уларнинг ўзлари хоҳлашди. Ушбу фильм тўқиз ярим ой кинотеатрлар экранидан тушмади. Менимча, ўзбек фильмлари орасида бундай натижга қайд этган ўзбек фильмни йўқ бўлса керак.

Ўша пайтда “Ўзбеккино миллий агентлиги” директори Мурод Муҳаммад Дўст фильмни давомини томошабинлар талаб қиласпти, давомини ҳам суратга олиш керак, деган фикрни билдирилар. Томошабин талабидан сўнг иккинчи қисмини ҳам суратга олдик. Орадан шунча йил ўтди, ўнлаб фильмлар яратдим. Ижтимоий тармоқлардан кунига минглаб ёшлар қаҳрамонларнинг келгуси ҳаёти бизга қизик, учинчи қисмини ҳам суратга олинг, деган таклифларни билдиришди. Бу ижодкор учун катта баҳт. Ниҳоят, фильмнинг учинчи қисмини ҳам суратга олдик. Маълум сабабларга кўра, суратга олиш ишлари бирор кечикиди. Ҳозир деярли фильм тайёр монтаж ишлари ҳам яқунланган. Айни, дамда овозлаштириш жараёнидамиз. Премьера эса Наврӯзга мўлжаллаган эди, баъзи ташкилий ишлар сабабли бир неча кунга кечикиши мумкин.

— Сиз учун фильмларингиз оммалашиши, томошабоп бўлиши муҳимми ёки ўзингиз истаган мавзуда фильм суратга олиши маъқул кўрасизми?

— Мен ҳеч қачон томошабинга ёқаман унинг ортидан бораман деган ният билан фильм яратмаганман. Биринчи навбатда, ўзимни қизиктирган мавзуларда фильм олиши мақсад қилганман. Ҳар бир фильмни ўз томошабини бўлади. “Қўргошин”ни ҳам кўрадиганлар бор. Афсуски, бу фильмлар фақаттинга 9 май куни эфирига узатилади. Бундан ташқари, ўттиз беш миллион аҳолимизга эзлика яқин кинотеатр, бу жуда кам ва ачинарли ҳолат. Халқимизнинг аксарияти фильмларни телевизор орқали томошади. “Осмондаги болалар”га келадиган бўлслак, фильм аудиторияси асосан ёшлар, балки шунинг учун ҳам бошқа фильмларимга нисбатан кўпроқ оммалашгандир. Учинчи қисми қай даражада томошабоп бўлади, буниси менга қоронғу. Тўғрисини айтсан, қандай фильм олганими ҳам билмайман.

— Фильмларингизнинг аксарияти илиқ ранглардан иборат. Бунинг режиссёр ҳарактерига боғлиқлик жиҳати борми?

— Ҳар битта фильмга мавзусидан келиб чиқсан ҳолда ранг танланади. Мисол учун, “Новда”ни баҳор ойларида суратга олганимиз. Тўғриси, баландларвуз гапларни ёқтирамайман, лекин бор гапни айтаман, бизнинг юрт табиати жуда чиройли. Африка ва Антарктидадан бошқа ер юзининг деярли барча жойида бўлдим. Бизнинг табиатдек чиройли жойни топиш қийин, балки, бордир лекин бир ҳафтада зерикасиз. Одамлари ҳам илиқ, самимий, оддий одамлар. “Новда” фильмида ҳам шу жиҳатларни тасвирилашга ҳаракат қилганман. Суратга олаётганда операторимизга атроф, табиат жуда чиройли кўриниши кераклигини уқтирганман. “Осмондаги болалар”да эса поклик, соддалик, беғуборлик, тоза фикрлилик каби туйгулар устунлик қилади ва ранглар ҳам шундан келиб чиқсан ҳолда танланган.

Уруш ҳақидаги фильмларимда эса оғир замон тасвириланган. Бундай фильмлар эса рангли эмас, асосан, оқ ва қора ранглардан иборат бўлади.

— Оддий одамлар ҳақида гапирдингиз. Баъзи фильмларингизда келин образи жуда содда ва бўшанг тасвириланади ва табиийликдан бироз йирокдек туюлади. Уларнинг бундай тасвириланишига сабаб нима?

— Мен шу Ватанда яшайман. Олтмиш беш ёшга кирдим ва шу вақт давомида ўзбек одамларини урф-одатлари хатти-ҳаракатлари менга ёд бўлиб кетган. Ўзбек келинларини ҳам кўрганман, кузатганиман. Баъзилар бу ўзбекчиликка тўғри келмайди, деган гапларни гапирганида жаҳлим чиқиб кетади. Худди улар ўзбек-у, мен ўзбек эмасдек.

— Сизнинг фильмларингизда рол ижро этган актёрларнинг кўпчиллиги реал ҳаётда бир мунача камтар ва самимий. Бу актёрларни инсонийлик жиҳатларига ҳам қараб танлайсиз деганими? Умуман сиз учун актёрда бўлиши керак бўлган энг муҳим жиҳатлар?

— Менга ишда иккита фактор жуда муҳим. Бу иккиси ёнма-ён юради. Бу юксак профессионализм ва умуминсоний хисплатлар. Ичи қора, гиабоз каби профессионаллар ҳам учраб туради. Лекин мен уларни инсон сифатида хурмат қилмайман ва ўз фильмларимга ҳам таклиф қилмайман.

— Сиз учун ўзбек киносида учта энг истеъодди режиссёр ким?

— Режиссёрлар, аслида, жуда тарқоқ бўлишади ва бир-бирлари билан кўпинча фильмлари орқали гаплашишади. Тўғриси, бу ҳақида гапириш ўзига душман ортиришдек гап. Шундай бўлсада, профессионал сифатида ҳурмат қиладиган режиссёрларим бор. Жаҳонгир Қосимов, Ёлқин Тўйчиев, Аюб Шаҳобиддинов, Сарвар Каримов, Шокир Холиқов каби режиссёрларнинг қилган ишлари орқали айтишим мумкинки, улар кино тилини тушунадиган, том маънода ҳақиқий режиссёрдир.

— Киношунос ва кинорежиссёрлар, албатта, кўриши лозим деб ҳисоблаган фильмлар рўйхатингиз борми?

— Маслаҳат беришини ёмон кўраман. Аслида, ҳақим ҳам йўқ. Биринчи ўринда жаҳон миқёсидаги дурдона асарларни кўриш лозим. Керак бўлса, йилига юзлаб фильмлар томошада қилишни тавсия қиламан.

— Кино аслида, нимага хизмат қилиши керак?

— Кино инсон дунёк рашини бойитадиган энг катта омиллардан бири. Кино бу санъат, санъат эса эзгуликка, покликка, яхшиликка ундаши керак. Чунки, унинг тарбиявий аҳамияти жуда катта. Президентимиз бекорга кино санъатини Мудофаа вазирлигига тенглаштирганлар. Албатта, булар менинг шахсий фикрларим.

Миржалол МАҲКАМОВ
сұхбатлашди

МАҲАЛЛАМИЗ ЭГАСИ

Ҳар маҳала, ҳар бир кўчанинг тайинланмаган ўз Эгалари бўлади. Улар маҳалланинг раиси ҳам, ҳеч йўқ, кўчабошиси ҳам бўлмаслиги мумкин. Бироқ таъсир доираси тайинлаб ёки сайлаб қўйилган расмий амалдорларнидан кучлироқ. Кези келса, расмийлар ҳам ана шундай кишиларнинг гапига кулоқ тутади, ҳатто, мусаллам туради. Бундайларни замонавий илм норасмий лидерлар, деб ҳам атайди чоги...

Қизиги, бундайларнинг аксарияти ўзининг анчайин иззатли инсон эканлигини билмайдилар. Билсалар ҳам, билдирамайди – писанда қилмайди. Яна ажабки, бу тоифа инсонларда амал ё мартабага ичкин эҳтиёжни мутлақо сезмайсиз!

Бир пайтлар ёзувчи, шоирлар, адабиётшунос олимлар қавмининг ҳам ана шундай, ўз ЭГАси бўлгуси эди. Бу зот, ҳа, ўша, ажойиб шеъру достонлари, “Шинелли йиллар”, “Олтин зангламас”, “Жаннат қидиргандар” номли машхур романлари билан халқ меҳрини қозонган забардаст адид Шуҳрат домла эди.

Бизга чин, сизга муболага, ўтган асрнинг 60-80-йилларида биронта ижодкорнинг маърракаси, тўю тўйчиғи шу инсоннинг тасарруфисиз кузамаган. Бошига иш тушган ижодкор, албатта, Шуҳрат акага боз уриб борган. Шуҳрат домла келиб арапашмагунича, азали уйдан майит чиқмаган. Вилоятлардан пойтахтга келиб довдираб юрган иқтидорли ёшлар Шуҳрат домлани Абдулла Қаҳҳордан кейинги најот қатъаси деб тасаввур этган. Бу тасаввур, айниқса, армия хизматини ўтаётган сурхондарёлик Усмон Азим деган аскар боланинг шеърий машқларига оқ йўл тилаб газетада чиқартиргандан кейин янада мустаҳкамланган эди. Кўйингки, адид Тошкентдаги каттаю кичик ижодкор борки, барча барчанинг “Шуҳрат ака”сига айланган эди!..

Умуман, Шуҳрат домланинг замондошлари тақдирiga ҳеч қачон бефарқ бўлмагани, кимлигидан қатъий назар беминнат ҳожатбарорлиги, ёрдамга муҳтожга мудом камарбасталиги тўғрисидаги хотиралар йигилса ҳам салмоқлигина китоб бўлади!

* * *

Ўзбекда ака сўзи, биласиз, сўзи ўлмайдиган, сўзи ўлдирилмайдиган, ёнидагиларга отадай меҳрибон, қаҳрида ҳам меҳри пинҷон жигар, дегани.

Хўш, бу гаплардан муддао не? Муддао шуки, Тошкент шаҳрининг биз яшаб турган Афросиёб номли маҳалламиз (Миробод тумани) да

ҳам Шуҳрат домлага ўхшаган ўз Ботир акаси борлигини айтиш.

Тўғри, бизнинг Ботир акамиз ижодкор эмас. Лекин қўлига қалам тутган шоир, ёзувчи, олиму аллома борки, барчасини номма ном билади. Газетачи журналистларнику, айтманг, ҳаммасини танийди. Наинки танийди, феъл-автори, қандай ёзди, қаерда тугилган, нечта хотини, нечта фарзанди бор, айтиб беради. Чунки у бир умр марказий газета журналлар, адабий китоблар чоп этиладиган “Шарқ” нашриёти босмахонасида ишлаб, салкам етмиш ёшида пенсияга чиқди.

Нафакага нега бунча кеч чиқкан, дейсизми? Болалари, дада, энди етар ишлаганингиз. Бизни дуо қилиб, уйда ҳам ўтиринг, роҳатланиб, демаса, ким билади, халиям ишлаётган бўлармиди. Ҳа, нима қипти, уйда азиз, маҳаллада мукаррам, ишхонасида иззат-икромли... Турли издиҳомларда файзимиз – оқсоқолимиз бўлиб юринг, деб туришса, ишлайди-да!..

* * *

Ботир акани хўб мақтадингиз-да, дейсизми? Ундаи деманг, дўстим. Маҳалламизнинг ўзида ҳам бор, шундай деб ўйлайдиганлар. Анави, димоғи калон Бовлиқул Довруқ ҳам шундай дегувчилардан эди. Қазоси етиб, онаси вафот қилди! Ўлим, айтиб келмайди. Бечора, довдираб қолди. Азанинг юмушлари тифиз бўлади. Югуртирай деса, фарзандлари ёш. Ўзи эса элнинг иссиқ совуғи, издиҳомидан мудом нарида турган. Ўлим хужжатларини расмийлаштириш. Fassol топиш. Тобутва бошқа асбоб анжомларини олиб келиш. Масjidга одам юбориш. Қабр қаздириш. Кўйингки, бундай пайтда ҳар қандай дадил одамнинг ҳам ақли шошиб қолиши тайин.

Бизнида ҳали ўладиган одам йўқ, деб, кафандикнинг ҳам ғамини емаган экан. Бу “сарупо” қўни кўшнидан сўраладиган матах эмас. Бозорга чопмоқ зарур. Шундай пайтларда чечан Худо минг кўйлининг ишини бир кўйлига тушириб қўяди...

Йўқ, бундай пайтларда сизу биздан кечган мулоҳазалар Ботир аканинг хаёлига ҳам келмайди. Эл бошига иш тушганда қилиб юрган одатдаги иши: юмушларни расамади билан ҳал этишига киришиб кетаверади. Кўлидан иш келадиган чаккон йигитларни толиб-топиб, ҳар томонга тириратади. Ўзи эса, майитнинг рухини чиркиратмай сўнг манзил сарий эъзозлаб элтиш

учун бажо қилиниши лозим бўлган бошқа майдачида, аммо аҳамияти маънавий қадриятларимиз билан боғлиқ нозик расм-руссумларни тўғри ва бекаму кўст адо этилишини назорат қилишга киришади.

Тўй, байрам ўз йўлига. Бироқ азанинг тартиб таомили мураккаб. Расму русмини ҳамма ҳам билавермайди. Лекин, ўрни келганда бир гап, биз яшаб турган Афросиёб номли маҳалламизда бундай ишлар ёз ҳеч қачон муаммога айланмаган. Чунки, бу ернинг ўз Ботир акаси бор!

* * *

Ботир аканинг сўзи ҳеч қачон ўлмаган. Нега? Чунки у киши билмаган ишнинг ўзи йўқ. Зарур бўлса, юз килолик дош қозонда ош дамлаб, менман деган ошпазга дам бериб кўяди. Қурбонликка кўй сўймоқчисиз, қассоб излаб овора бўлиб юрмайсиз. Эҳсонлару издиҳомларда дастурхондаги озгина нарсангизни созгина – кўпдай қилиб тузаб ҳам кўядики, бу иш ҳам энди ҳар каснинг кўлидан келавермайди.

Оилавий тутумлари ҳам айрича ибратли. Завжаси Саодатхоним билан ўғил қизлардан барака топган. Қуда андалар миннатдор. Маҳалла ҳавасда. Невара чевараларидан келин олсам, киёв қиссан деганлар саноқсиз...

* * *

Ҳа, дарвоке, биз Ботиржон билан дўмдош кўшнимиз. Муштариylар муаллиф таниш билишчилик қилиби бу мақоласи билан, деб ўйлаётгандир. Ҳай энди, инсоф билан ўзингиз айтинг, шундай кўшним билан мен ифтихор қилмай, ким ифтихор қилсин? У ҳақида ёзмай, ким ҳақида ёзай?! Қолаверса, ён кўшним жон кўшним, деб айтиш ҳар кимга ҳам наисб этмайди. Бордию, сизнинг ҳам таърифида Ботиржондай ҳамсоянгиз бўлса, садағангиз кетай, айтинг, ўша инсон ҳақида ўн қоғозлик очерк ёзмаган номард!

Набижон ТЎЙЧИЕВ,
журналист

СУМАЛАК АИШМАГАН ЙИЛ

Қўшнимиз шу йил ҳам сумалак қўяётган экан!
Мактабдан келаётib, бу хабарни эшитдим-у майдалаб ёғаётган ёмғирда сумкамни бошимга сябон

қилганча уйга қараб чопдим. Бирдан кўз олдимдан бемор ётган онам ва сумалак қўяётган Феруза холанинг келини ўтди. Санобар янганинг неча йилдан бери фарзанди йўқ эди. Эри иккаласи шаҳарга бориб, қанча даволани келди, турли амалларни қилдирди, аммо умидлари пучга чиқди. Аммо етти йилдан бери қайноаси пиширадиган сумалакка ният қি-либ тош ташлайди, қозон қайнатади. Ўша пайтда у қўшиларнинг сирли-сирли қарашларига, гап-сўзларига ҳам парво қилмайди.

— Худойим, менгаям биргина тирноқ ато этгин! Мен ҳам мана шу хотинларга ўхшаб бола кўтариб, бола етаклаб юрай...

Санобар янга сумалак қўзғай-қўзғай йиғлаб юборар ва кўз ёшларини бирор сезиб қолмаслиги учун «Воҳ, қўзларим ачишиб кетди-я?!» деб қозондан узоқлашар ва уйларига кириб кетарди. Ўшанда янганинг эри, сумалакка ўтин ёриб бераётган Маҳмуд ака ҳам ичидаги дардларини сездирмаслик учун болтани шундай урар эдики, ҳали киш захридан нам тортиб ётган ғўлалар шарт иккига бўлинниб кетарди. Сўнгра у болтани отиб юбориб, секин уйига қараб юар, аммо уйга кирмай, дераза ёнида сигарета чекиб ўтиради.

— Бечора болам... Ўғлининг ахволини кўрган Феруза хола куюниб кетарди ва ёнидагиларга дерди. — Айлануб кетайлар, ҳаммаларингиз ният қилинглар, келаси Наврўзгача шугина келиним юкли бўлиб, болагинамнинг ҳам юзгинаси ёруғ бўлсин. Дуо билан эл кўкаради. Бу Одам Ато билан Момо Ҳавонинг таоми олдида қилинган ниятлар ижобат бўлармиш...

Яратганинг даргоҳи кенг экан. Ҳамқишлоқларимизнинг дуолари ижобат бўлдими ёки врачларга кўринавериш натижасими, ўтган йили Санобар янга юкли бўлди. Бундан қувонган Феруза хола яна сумалак қўиди. Ўшанда қорни дўмпайиб қолган Санобар янга яна йиғлаб-йиғлаб қозон қўзғади. Аммо бу галги йиғилар ҳасратдан эмас, қувончдан эди... Ўшанда миямга бир фиқр келди. Мен ҳам сумалак қозонини қўзғай туриб, ният қилдим: «Эй, Худо, менинг онам ҳам келаси Наврўзгача соғайиб, сумалак қайнатиш учун шу қозонлар бошида ўтирасин... Мен ҳам жўраларимга ўхшаб сумалакка онам билан келайин...»

Наврўздан кўп ўтмай, Санобар янга қизалоқ кўрди. Уларнинг етти йиллик нияти ижобат бўлганини кўриб, ҳамма қувонди. Мен ҳам сумалакда онажонимга Яратгандан соғлик тилаган эдим ва онамнинг энди тузалиб кетишига ишонардим... Аммо ҳали элликка чикмаган онам бирдан тўшакга михланиб қолганди. Онам гўё каравотда ётган кўйи бизга ҳаёт синовларидан ҳикоятлар сўзлар, биз ака-ука, опа-сингиллар эса онамнинг ҳар бир сўзига маҳтал ўтирадик. Ои-

пада ҳеч кимнинг кўнглига бир кувонч сиғмас, шодлик татимас, эрталаб ҳамма ўз иш-ишига кетгани билан уйдан чиқишдан олдин онамнинг ёнида нонуштамизни аранг ютардик ва меҳрибонимизнинг сўлиб бораётган юзига сўзиз тикилиб қолардик.

— Болам, мен яхшиман. Ишларингга, ўқишиларингга бораверинглар. Энди менинг бўларим шу...

Онам бу гапни айтарди-ю, баъзан оғриқ титиб ташлаган вужудидан келаётган гуссасини яширолмай, юзига кўрлани босарди.

Эрталабки кайфиятингиз кунингизни белгилайди... Биз ҳар тонг шу тарзда уйдан чикардик. Онамнинг ёнида қолган катта опам мактабга ҳам

боришни истамас, мен дарсдан келгунимча дори хиди ва онамнинг охлари ўрнашиб қолган уйда кўмилаб ўтиради. Мен келгач эса у рўзгор ишларига уннаб кетар, энди хос соқчи каби онамнинг ёнида мен турардим.

— Яхши ўқиб кепдингми, болам? - дерди онам.

— Ҳа... Нима десам онамни хурсанд қилишни ўйлардим, аммо тилимга сўз келмасди. Бироқ орзуларга берилар, онамга дил изҳорларимни, ниятларимни айтгим келарди. Онам ҳам худди дилимдагини сезгандек маъюсгина жилмайганича яна сўрарди.

— Алижон, катта бўлсанг, ким бўласан, болам?

Деворга суюниб ўтирган жойимдан силжиб, онамнинг ёнгинасига борардим ва қадоқ қўлларини ушлаб олардим.

— Катта бўлсам, ка-атта одам бўламан, — дердим ичимда бир нима гупириб. Кейин бирдан ўзимни ўзим

чиқолмас эди. Энди онам уйда, яна аввалгидек сим каравотида ётар, ташқарига чиққанида эса деворга суюб кўйилган эски сандал устида ўтиради. Бу онамнинг осон ўтириб, осон туриши учун кўйилган бўлса-да барибир онам бир ўзи ҳеч нарса киломасди. Эрталаб то чошгоҳчача, тушдан кейин эса асрдан то ухлар маҳалгача уй олдида ғамғуссага ботиб, аллақаерларга тикилганича болалик хотираларига ва армонларига кўмилиб ўтиради...

Онам узун саратонни, бутун ёзни шу тарзда ўтказди. Тийрамоҳ охирларига бориб, бутунлай эти қочиб, енгилгина бўлиб қолди. Энди истасак, ҳар қайсимиз онамни шундоқ кўтариб ташқарига олиб чиқишимиз ёки уйга киритиб жойига ётқизиб кўйишимиз мумкин эди.

Йил охирига бориб, онам бутунлай ейишдан ҳам қолди. Энди ўзини қанча мажбурламасин, томоғидан ҳеч нарса ўтмас, бунинг ўрнига аллақандай витамин ва дармондориларни ичиб, тирикликтнинг ҳар даққаси билан олишиб яшарди. Отам эса негадир энди онамни дўхтирма-дўхтир олиб чопишга шошилмас, аллақандай паришон бўлиб қолганди.

— Ота, онамни яна дўхтирга олиб бормасангиз бўлмайди, — деди бир куни катта опам ийғлаб, - бу турища, онамдан айрилиб қоламиш.

Отам бу гапни эшишиб, опамга тикилиб қолди ва «ғилт» этиб ютинди.

— Болам, мен ҳам онангнинг тузалиб кетишини истайман... Сизлардан ҳам кўпроқ ҳоҳлайман, лекин нима қиласи, онанг тузалиш ўрнига баттар оғир бўлиб боряпти...

Отам бошқа гапиролмади, хўрсинганича ташқарига чиқиб кетди. Ўша куни кечга уйга ҳам келмади. Эртаси куни бир нотаниш одам билан кайфиятсиз, бир аҳволда кириб келди ва тўғри оғил томонга боришиди. Биз ҳеч нарсага тушунолмай, уй деразасидан жим қараб ўтирадик. Бир маҳал нотаниш одам яқиндагина онасидан айрилган бузоқчани оғилдан етаклаб чиқди. Ўзи онамни даволатавериб, оғилимиз ҳам ҳувиллаб, бисотимизда биргина соғин сигир қолган эди. Мана, унинг ҳам боласи кетди. Ана шунда отамнинг кечага нега уйга келмаганини англагандек бўлдик...

рад этардим. — Йўқ, она, мен катта бўлсам, дўхтир олишиб келди ва қўшнининг машинасида онам билан шаҳарга йўл олишибди. Улар уч кун кетишиди, бироқ бешинчи куни қайтишиди. Энди отамнинг ҳам аҳволи жуда ёмон эди, кўзлари киртайиб қолганди.

— Ота, онам дўхтирида қолмадими? — сўради яна катта опам катталаигига бориб.

Отам жавоб бериш ўрнига онамни суюб жойига ётқизди-да, ўша сим каравотга ҳолсиз суюниб ўтириди. Ҳаммамиз отамнинг оғзига тикилар, у киши эса ломмим демай, кўзларини бир нуқтага тикканча жим ўтиради. Гўё тилдан қолгандек эди. Бу сукунатни охири онам будзи.

— Болажонларим, хавотир олманлар. Уйда

даволансам ҳам бўлар экан. Дўхтир шундай деди. Шунинг учун отангдиям қийнамай, ўзим уйга қайтамиш, дедим.

Ана шунда отам бошини кўтарди ва онамга тикилиб қолди. Сўнг негадир яна ташқарига чиқиб кетди. Ўша кундан кейин отам бутунлай ўзгарди. Энди у ишга ҳам номигагина бориб келар, туну кун онамнинг ёнидан жилмасди. Онам бўлса ҳамон ўзи жойидан туролмас, ҳожатига чиқолмас, бир кунда куш емишидек номигагина икки-уч қошиқ таом ерди. Фақат отам билан гаплашиб ўтиради. Энди отам оғрик зўрайганда онамнинг белларини, елкаларини уқалаб қўйишдан ҳам қайтмас, дорилардан кўнгли ағдарилиб, қайт қилмоқчи бўлганида пешанасини ушлаб, ҳожат тувакни тўкиб келишдан ҳам тортинмас, нима бўлса, онамнинг кўнглини олишга, урнитирмасликка ҳаракат қиларди. Аммо биз – болалар онамнинг ёнига йигилиб келишимиз билан ташқарига чиқиб кетар ва худди уйга киришга юраги дов бермаётгандек ҳовли айланниб юради. Бундай пайтларда онам «Отанг қаерда?» деб сўрар, нимагадир ҳовлида у ёқдан-бу ёққа юрганини эшитгач, чукур хўрсаниб қўярди ва мени ёнига чақириб, бағрига босарди.

— Болам, илоҳим, бошларинг омон бўлсин... Шу йил биргина сумалакка етсам, армоним йўқ эди я?

Бу гапларни эшитган катта опам сирғалиб келиб, онамнинг кўлларини маҳкам ушлаб оларди. Мен эса онамнинг бу гапларига, опамнинг кўз ёшларига, онамнинг уйни ютгудек хўрсаниклирига тушунопмасдим ва яна ўтган или ќўшнимиз Феруза холанинг сумалагида килган ниятларимни кўз олдимга келтирадим ва бунинг ижобатига ишонардим. Бугун ќўшнимизнинг сумалак қўяётганини эшитиб, югуриб келганимнинг боиси ҳам шу эди. Сумкамни дахлизга отиб юборганча, онамнинг ёнига отилдим.

— Она, она! — дедим ҳовлиқиб. — Феруза холам яна сумалак қўйиби. Биласизми, ўтган сафар келаси йил сумалакка онам билан келай, деб ният қилгандим. Ниятим амала ошадиган бўлди!

Онам сўзларимни эшитгач, негадир қўзларини олиб қочди, юзини девор томонга яшиди. Узалиб, онамга қарадим. Во, ажаб. Қўзлари жиққа ёш эди.

— Она, нега йигляпсиз?

— Жойимдан туролмасам, бир қадам юролмасам, сумалакка қандай бораман, болам?

Ана шунда мен-да жойимда қотиб, деворга суюнганча беҳол ўтириб қолдим. Қўзларим онамда-ю, хаёлимда килган ниятларим... Нега қилган ниятларимиз ижобати бўлмаяпти, Художон? Нега онам соғайиб кетмаяпти? Чиндан ҳам онам сумалакка боролмайди-ку? Ахир мен онамнинг соғайиб кетишига ишонгандим!?

— Йўқ, борасиз! Отам иккаламиз олиб борамиз. Ўша ерда сизга жой қилиб бераман, сумалак қўзғамасангиз ҳам майли, ўша ерда ўтирангиз бўлди.

Онам юзига кўрпани босиб, кўз ёшларини артди. Сўнг хўрсинганича деди:

— Алижон, болам, мен барибир боролмайман. Ўзинг опаларинг билан бориб, ният қилгин. Ҳеч курса, келаси йил Наврўзига борайлик.

Ўша куни бутунлай ҳаёлларим остин-устун бўлиб кетди. Онамнинг тузалиб кетишига ишончим йўқолгандек бўлди. Ўша кеч яхши ухломадим ҳам. Эрталаб эса онам айтгандек қилиб, опам ажратиб берган унни олиб, Феруза холамниги жўнадим. У ерда аёллар, қиз-жуонлар кўп эди. Мени қўриб, Феруза холам сўради:

— Онанг келарканми?

— Йўқ... — бу гапни айтдим-у, ҳамманинг нигоҳи менда эканлигини қўриб, йиглаб юбордим. Сўнг вужудимни қамраб олган туйғуларни сочиб ташладим. — Кўрасизлар, ҳали онам тузалиб кетади. Ўшанда бизнинг уйимида ҳам сумалак пишади!

— Насиб бўлса, — Феруза холам бошимни силади.

— Онангга айтгин, биз бу йил ният қилдик. Сумалакни онангнинг номидан қўяյпмиз. Ҳамма савоби онангга бўлади. Шуни айтгин, хўпми? Кейин икки-учта тошни ният қилиб бериб юборсан, қозонга биринчи ўшаларни соламиш.

Кўнглим ёришиб кетди. Бутун вужудимни яна ишонч ҳисси эгаллаб олди. Гўё энди ҳаммаси ортда қолиб, онам тузалиб кетадигандек эди. Бу гапни бориб онамга айтганимда, онам бир хўрсинди-да:

— Алижон, болам, туришимга ёрдам бер. Бугун мен бир сумалакка борай! — деди.

Бу гапдан қанчалар севинганимни тушунтириб беролмайман. Бирдан ортимга қараб ютурдим ва қўшнинида ун элаётган опамни чакирибди. Бирданига Феруза холадан ҳам суюнчи олдим.

— Хола, хола, ҳозир онамнинг ўзи сумалакка келаркан!

— Бунча яхши. Ўзи биз ҳам ҳозир қозонни осамиз деб тургандик. Тўхтанглар, мен ҳам бораман.

Биз – Феруза холам, опам ва мен ўша куни онамни бир амаллаб сумалакка олиб келдик ва авайлабгина қозон бошига ўтиргиздик. Икки дақиқалик йўлга яrim соатда келдик, аммо мен учун онамнинг шу ергача келгани мухим эди. Онам ҳам аллақандай тетикдек эди. Феруза холам сумалак ўчогини созлаб, қизлар қозонни юваб-тозалагач, биричини сумалак ёғида қатлама, бўғирсоқ қилиб олишди. Сумалак буғдойи ювилган сувни қозонга солишган, барча унни онамнинг кўллари билан қозонга ағдаришид.

— Бисмиллай раҳмони роҳийм... — онам қўлидаги коса

билан унни қозонга тўкар экан, дағ-дағ титрар, кўзларидан оқаётган ёшли тўхтата олмасди. Буни қўриб туриб мен-да йиглар, қолганларнинг ҳам кўзларида ёш эди. Онам эса атрофа ҳам қарамасликка уринар, фақатига Феруза холам узатаётган косадаги унни қозонга ағдарар, алланималар деба пичирлар, ёнидан опам ушлаб турган бўлса-да, қиқилиб тушмаслик учун бир қўлини ерга ҳам тираб олганди. Биз онамда пайдо бўлаётган куч ва файратдан лол эдик. Жойидан қимирлойдиган онам сумалак унининг ярмини согланди, бир маҳал нима бўлди-ю, қўлидаги коса қозонга тушиб кетди. Ўзи бўшишиб, ёнига йикилди. Бирдан қий-чув бошланди. Шошиб қолган Феруза холам онамнинг бошини кўтариб турар, ўғлига қичқиради:

— Маҳмуд, тез кел! Ҳадичани уйига олиб боринглар! Мазаси қочиб қолди! Тез бўлинглар!

Махмуд ака югурниб келиб, онамнинг бошида туриб қолди. Сўнг бирдан қушдек ёнгил бўлиб қолган онамни учтўрт яшар қизалоқни опичлагандек даст кўтариб олди-ю, уйимизга қараб кета бошлади. Онамни сим каравотига ётқизгач эса, отамни сўради.

— Ишга кетганди.

— Тез бор, отангни чақириб кел! – деди Феруза холам.

Мен ўз каравотида ўпкасини босолмай, тез-тез, қисқа-қисқа нафас олаётган ва докадек оқариб кетган онамга қараб қолгандим. Қўрқиб қолган опам «Тез бо-ор!» деб бақириб юборгач, югурниб ташқарига чиқиб кетдим. Мактабгача қандай етиб бордим, чопдим-ми, учдим-ми, билмайман. Дарс ўтаётган отамга нима бўлганини айтгандим, отам «Эҳ!!!» деби-ю, дарсни ташлаб югурниб чиқиб кетди... Мактаб ҳовлисиздан чиқсан, отам узоқда югурниб кетаётганди. Уйга келсан... дарвозасиз олдида қўни-қўшиллар. Югурниб ичкарига кирдим. Не кўз билан қўрайки, онам ўз каравотида эмас, ерда, узун бўлиб ётиби. Юзи тиши оғриган одамнидек қилиб боғланган. Отам ва опаларим йиглаб ўтириби. Феруза холам гоҳ эшикка чиқади, гоҳ ичкарига киради. Ҳеч нарсага тушунмай қолдим.

— Она! – дедим онамнинг бош томонидан келиб. Жавоб бўлмади, қимирамади ҳам. Аксинча, отам билагимдан тутиб, ёнига чорлади ва маҳкам кучоқлаб олди.

— Алижон, болам... Онанг... онангдан айрилиб қолдик.

— Нима?

— Онанг ўлди, улим. Онанг барибир ўлди...

Бирдан отамнинг қўзларига қарадим:

— Сиз онанг тузалиб кетади дегандингиз-ку?

— Қайда, онанг саратонга чалинган эди, болам. Онанг рак эди. Шунинг учун дўхтирлар ҳам жавоб бериб юборишианди.

Энди ҳаммасини, отамнинг гапиролмаслиги, онамнинг менга қараб, «Бошинг омон бўлсин, болам» дегандилини сабабини англаандек эдим, аммо ҳозир кулокларимга гап кирмасди. Отамнинг кўлидан силтаниб чиқиб, онамни кучоқлаб олдим, юзларига юзимни босдим.

— Она?! Нега бундай қилдингиз, она? Нега, нега?.. Ахир ҳали тузалиб кетаман, ҳали уйимида сумалаклар қиламиз дегандингиз-ку? Нега бундай бўлди, она?

Шунда отам мени кўтариб олди ва ташқарига чиқариб кетди... Уй олди тумонат одам. Барчаси белбог белбог боғлаган. Отам чиқиши билан уввос тортиб юборишиди...

Ўша куни таъзия қандай бўлди, онамни қабрга қандай қўйдик, қанча йигладим, нималар дедим, онамнинг ўлимига чидомлай отамни, тогамларни қанча уриб ташладим, билмайман. Аммо онамнинг ўлеми ҳақлигига ҳамон ишонгим келмас, ўзимни тутолмасдим. Қайга боқмай, онамнинг юзлари, қайда юрмай онамнинг излари, ким менга гапирмасин, дадла бермасин, онамнинг сўзлари кўз олдимга келаверади. Ўша куни қандай ухлаб қолганимни ҳам билмайман. Билганим, уйга киролмай, уй олдида, онам ўтирадиган эски сандал устида йиглаб ўтирганимда отамнинг келгани ва мени бағрига босиб, «Алижон, сен катта йигитсан-ку, улим. Бўлди, йиглама. Энди қўнишишимиз керак... Ҳадеб йиғлайверсанг, онангнинг руҳи сендан хафа бўлади, безовта бўлади», дегандилини чиқиб:

— Унақа деманг, опа. Сизнинг айбингиз йўқ, — деди. — Ҳамма одам сумалакни яхши ният билан қилади. Бу бир тасодиф...

Опам кўз ёшларимиз қўшилган сумалакдан учтўрт косага солиб, уй тўла эрқаклар олдига кўйиб кетганинда сумалакка қарадим-у, яна онамни эсладим. Чинни косадаги сумалак юзида онамнинг маънос чехраси кўринингандек бўлди ва ўкириб ташқарига чиқиб кетдим...

Шундан бери ҳар баҳор келаверса, сумалаклар пишаверса, қотиб қолган қароқларимдан ёш куйилиб келаверади. Дастанхонга кўйилган сумалакка эса кўл узатар эканман, яна онамнинг мунис чехраси кўз олдимда намоён бўлаверади. Агар кўй текизсан, кўнгир сумалак юзида балкиб кўринаётган онамнинг хотираси ўчиб кетадигандек туюлади ва бирдан кўлимни тортиб оламан...

Холиёр САФАРОВ

НАВРЎЗ — ҚАДИМ ТАРИХ ОЙНАСИ

Наврўз Шимолий яримшарда баҳорнинг бошланиши сифатида, кечакундуз тенглashingан кунда мартнинг 20, 21 ёки 22 сана-сида бошланади.

Мартнинг 21 санаси Эрон ва Афғонистонда расмий тақвимнинг дастлабки биринчи куни ҳисобланади.

2009 йил 30 сентябрда Наврўз ЮНЕСКО тарафидан номоддий маданий мерос рўйхатига кирилган. 2010 йил 23 февралда эса БМТ Бош Ассамблеясининг 64-сеансида 21 март „Халқаро Наврўз Куни“ деб эълон қилинди. Ҳали ҳам бу байрам халқлар ўртасида кенг кўламда давом этиб келмоқда.

“Номи форсчадан олиниб, тарихи қадим зардўшилар даврига бориб тақаладиган Наврўз нафақат туркйларда, балки буғуни Покистон, Афғонистон ва Эронда ҳам нишонланган ва шу кунгача нишонлаб келинади”, — дейди Файзула Исҳоқов.

Иккича Жаҳон Урушидан кейинги йилларда Наврўзни “Қозон тўлди” деб ҳам аташган. Ўтрок туркйлар бу байрамда етти хил овқат қилишган. Уни янги йил сифатида кутишган. “Кейинги йилгача қозонимиз тўлиб турсин” деб ният қилинган. Айрим жойларда эса лола байрами сифатида нишонланган”, — дейди Ҳайитбой Абдуллаев.

Наврўз қадимилиги, кенг географик қамрови ва уни нишонлаш вактидаги турли даврлари сабабли, номоддий маданий мероснинг хилма-хил хусусиятларини ўз ичига олади. У „Наврўзи Жамшид“ни англатган Эроннинг афсонавий шоҳи Жамшид ва шу каби афсоналарга асосланган кўпгина маданий шакл ва тасвирлардан ташкил топган.

Қадимги ва

"SHERZOD KREDIT INVEST LOMBARD" МСНинг

Баланс хисоботи 2022 йил 31 декабрь ҳолатига

КОД	ТАРНФ	КУРСАТКИЧЛАР	МИНГ СҮМ
		АКТИВЛАР	
10	10100	Касалари ишлар нутгирлар ва бинса тўлов хизматлари	3 393
20	10500	Банлизига кўйилган деноитлар ва бинса маближлар	132 743
30	16300	Олинини лозим бўлган хисоблаган фойзлар	36 269
40	11100*	Сотиб олинган дебиторлик яхалари - факторинг	0
50	12401+12403+12409+12501+12503+12509+12701+12703+12709+14801+14809+14901+14909+15101+15109+15701+15703+15709+15707*	Кредитлар (миникредит, микрокард, истеммол), брутто	884 630
51	12499+12599+12799+14899+14999+15199+15799	Минус: кредитлар бўйича кўришини мумкин бўлган таърхлар захараси	0
52		Кредитлар, соф (50 код - 51 код)	894 630
60	13600+15709+-15699	Микролининг, соф	0
70	16500	Асосий воситалар, соф	582 392
80	16600	Номоддий активлар, соф	0
90	16701	Бинса хусусий мунислар	0
91	16707+16799	а. Минус: Кўришини мумкин бўлган таърхларни коплаш эланланган б. Бинса хусусий мунислар, соф (90 код-91 код)	0
92	19900+16100+16400	Бинса циталлар	117 829
100		Жами активлар (10+20+30+40+52+60+70+80+92+100)	1 767 255
		МАЖБУРИЯТЛАР ва КАПИТАЛ	
		МАЖБУРИЯТЛАР	
210	21400+21600+22000	Тўланини лозим бўлган кредитлар ва яхалари	421 744
220	22100	Лизинг бўйича маъбуриятлар	0
230**	23600	Чаркилган обигтийнинглар	0
240	22400	Тўланини лозим бўлган фойзлар	370
250	22500	Тўланини лозим бўлган хисоблаган саноатлар	10 206
260	22800	Муддати ўзайтирилган даромадлари	0
270	29800+22200*	Бинса маъбуриятлар	211 193
280		Жами маъбуриятлар (210+220+230+240+250+260+270)	643 515
		КАПИТАЛ	
310	30301	Учтав капитали	600 000
311**	30312+30318-30306-30324	а. Акциялар - оддий	0
312**	30309+30315-30303-30321	б. Акциялар - имтиёзлар	0
320***	30600	Кўшилган капитал	0
330	30900	Захари капитали	105 031
331	30903	а. Умумий захари фонды	90 000
332	30909+30908	б. Бонса захари ва фондлар	15 041
340	31203	Таксимланмаган фонды	20 000
350	(40000-50000)+31206	Жорий фонди (зарар)	398 698
360		Жами капитал (310+311+312+320+330+340+350)	1 123 740
370		Жами маъбуриятлар ва капитал (280+360)	1 767 255

"SHERZOD KREDIT INVEST LOMBARD" МСНингМолиявий натижалар тўғрисидаги хисоботи
2022 йил 31 декабрь ҳолатига

КОД	ТАРНФ	КУРСАТКИЧЛАР	МИНГ СҮМ
		1. ФОНДЕЛИ ДАРОМАДЛАР	
110	40400	Банкнотларни зөврингизар бўйича фондлар даромадлари	0
120	42000+44200+44701+44705**	Жисмоний шахсийга берилган кредитлар (миникредитлар) бўйича фондлар даромадлари	774 285
130	42100+44300+44703*	Яхка тортидан таърихлардан берилган миникредитлар бўйича фондлар даромадлари	0
140	42300+44500+44707*	Юридик шахсийга берилсан миникредитлар бўйича фондлар даромадлари	0
150	45100*	Миникредитлар бўйича фондлар даромадлари	0
160	44900	Бонса фондлар даромадлари	0
170		Жами фондлар даромадлари (110+120+130+140+150+160)	774 285
		2. ФОНДЕЛИ ХАРАЖАТЛАР	
210	50600	Жабоб килинган корса изборларни бўйича фондлар заррабатлари	0
220	53106+54106	Банкнотларни сиптирилган кредитлар бўйича тўланини лозим бўлган фондлар киришенинглари	379
230	53112+53114+53118+53122+53126+53128+54112+54114+54118+54122+54126+54196*	Бонса кредитларни тўланини лозим бўлган фондлар киришенинглари	0
240	54200*	Чаркилган обигтийнинглар бўйича фондлар заррабатлари	0
250	54400	Лизинг (императивнинг) бўйича фондлар киришенинглари	0
260	54900	Бонса фондлар заррабатлари	0
270		Жами фондлар заррабатлари (210+220+230+240+250+260)	378
		3. КРЕДИТЛАР БЎЙИЧА КЎРИШИННИ МУМКИН БЎЛГАН ЗАРАРЛАРИН	
310	56802+56838+56842	БАХОЛАШГАЧА СОФ ФОНДЕЛИ ДАРОМАДЛАР (170+270)	773 915
320		Минус: Кредитлар бўйича кўришинган мумкин бўлган заррабатларни бозасан	0
330		Кредитлар бўйича кўришинган мумкин бўлган заррабатларни бозасан сўғифондларни даромадлари (310-320)	773 915
		4. ФОНДЕЛИ ДАРОМАДЛАР	
410	45200	Хисоматлар ва бинса воситагинадан олиниги заррабатлари	0
420	45400*	Хорижий захари курслари ўзларини ишлайсанда аланланган фонди	0
430	45900	Бонса фондлар даромадлари	176 665
440		Жами фондлар даромадлари (410+420+430)	176 665
		5. ФОНДЕЛИ ХАРАЖАТЛАР	
510	55100	Кўрентларни кимчиланда ваконосига заррабатлари	60 139
520	55300*	Хорижий захари курслари ўзларини ишлайсанда кўришларни заррабатлари	0
530	55900	Бонса фондлар заррабатлари	0
540		Жами фондлар заррабатлари (510+520)	60 139
		6. ОПЕРАЦИОН ХАРАЖАТЛАРГА СОФ ФОНДЛА (330+440+442)	890 442
		7. ОПЕРАЦИОН ХАРАЖАТЛАР	
710	56100	Ходимлар иншиянига узар учун кининан бонса заррабатлари	260 433
720	56200	Ижара ва таъминий харажатлари	94 048
730	56300	Хисомат сифори ва транспортни харажатлари	0
740	56400	Мынумурӣ харажатлари	9 473
750	56500	Репрезентация ва садрия	10 350
760	56600	Экскурсион харажатлари	35 934
770	56700	Сузуига, содиги ва бинса заррабатлари	6 814
780		Жами операцион харажатлари (710+720+730+740+750+760+770)	417 061
		8. КРЕДИТЛАР БІЛАН БОГИНКЕДУЛАГАН КЎРИШИННИ МУМКИН БЎЛГАН	0
900		9. ФОНДЛА СОЛИДИ ВА БИНСА ТУЛАТИШЛАРГА ЧА БЎЛГАН СОФ ФОНДЛА	473 381
1000	56902	Фондла солитини баҳолаш	74 683
1100		11. ТУЛАТИШЛАРГА ЧА БЎЛГАН ФОНДЛА (900-1000)	398 698
1110	Дж 31206 Ҳар Кт 31206	Фондланган бўлган гузашинлар, соф =	0
1200		12. СОФ ФОНДЛА (ЗАРАР) (1000-1110)	398 698

Рўйхат рақами: Ўзбекистон Республикаси Марказий банки Башқарувининг 2015 йил 31 октябрдаги 1592-сонли гуваҳномаси.

Юридик манзил: 100208, Тошкент шаҳри, Чилонзор тумани, Гулестон мавзеси, 56-уй, 92-хонадон.

Молиявий хисоботнинг тўғрилиги «ABS FINANS AUDIT» МЧЖ шакидаги аудиторлик ташкилоти (Ўзбекистон Республикаси Молиявийларининг 2019 йил 10 апрелдаги 428-аф-сонли лицензиясига эга) томонидан ва барча муҳим жиҳатлари бўйича амалдаги қонун хужожатлари ва молиявий хисоботнинг халқаро стандартларига мувофиқ тайёрланган. Юкорида кептирилган маълумотлар тўғрисидаги ахборот, ташкилотнинг 2022 йил 31 декабрь ҳолати бўйича хисоботларнинг тўғрилиги ҳақида аудиторлик хуносаси мавжуд.

Хизматлар лицензияланган

Эълон

Давлат активларини бошқариш агентлигининг ягона таъсисидалигида бўлган “Суввойиҳа” МЧЖ директор лавозимига номзод тайинлаш бўйича
ТАНЛОВ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ!

Номзодларга кўйиладиган талаблар:

- 1-иқтисодиёт мутахассислиги бўйича олий маълумотга эга бўлган;
- 2-раҳбарлик камиди 3 (уч) йиллик иш стажига эга бўлган;
- 3-интизомли, талабчан ва принципиаллиликка эга бўлиш;
- 4-ўзбек, рус тилида эркин мулоқот қилиши (Чет тилларни билиши);
- 5-компьютер билимдонлиги-MS Office-ишончли фойдаланиш.

6-нафақа ёшига тўлмаганлиги.

7- соҳа бўйича 5 йиллик тажрибага эга бўлиши.

Ишнинг асосий шартлари:

- 1-Иш тартиби: соат 9-00 дан 18-00 гача. Душнба-жума
- 2-Ўзбекистон Республикасининг Мехнат Кодекси бўйича расмийлаштирилади.

Иш ҳақи: Штатлар жадвалига мувофиқ.

Танлов иштироқчиларига кўйиладиган талаблар:

Олий/ўрта маҳсус маълумот;

Мехнатни муҳофаза қилиш, техника хавфсизлиги, ишлаб-чиқариш санитарияси, ёнгина хавфсизлиги ва саноат хавфсизлиги қоидалари ва нормаларини билиш;

Жамият фаолиятига тегишили Ўзбекистон Республикаси қонун актларини, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг карорлари, Ўзбекистон Республикаси давлат активларини бошқариш Агентлиги, маҳаллий ҳокимлик органлари ҳамда раҳбарлик ва норматив хужожатларни, корпоратив бошқарув принципларини билиш;

Жамият фаолияти соҳасида раҳбарлик лавозимларида 5 йилдан кам бўлмаган муддат ичда